

Alemania iraultzailea

Orain gure deabru gustukoenak dira alemaniar agintariak, eta, normalean besteongana metonimizatzen oso zaleak garenenez, teutoiak dira kabroi alenak, murrizketak, austeritatea eta bizitza ozpintzen digun oro martxan jarri dutenak, eurak gure estuaren kontura bapo bizi direnak. Beno, ez daukat nik ezer Merkelen alde, baina argi dago aberatsen klubean egotea ez dela, ez, merke. Baina hemen jadanik ez da gelditzen marxista-*groutxistarik* —gu bezalako bazkide-rik nahi duen klubekoak izateak ezin duela ona izan pentsatzen duenik, alegia—, ezta ere euskaldun peto kalbinistarik —estu eta larri, umil eta apal, bizitza horrek geroko oparoa emango digula predikatzen duenik, alegia—, beste uda parrandero eta beroa eman dugu Euskal Herrian, krisian estu, gure betiko kontuetan entreteniturik. Baina oraingoan ez dugu Europar Batasunaz hitz egingo, ezta, momentuz, gure kontuei buruz ere. Gaur Alemanian gertatutako iraultzaz mintzatuko gara, hirugarren sexuaz, alegia.

Binaristak ei gara, espezie moduan, apustu egingo nuke nik, baina ezin horrenbeste ziurtasunez esan. Levi Straussek, pentsamendu basatia ezaugarritzerakoan, klasifikazio zaleak garaela diosku, hori Bata eta Bestea, Gu eta Bestea oposaketa binarioa unibertsala izan daitekeela esateko pausoa... hortxe dago arriskua. Eurasiako erdigunean sorturiko kultura gehienek Manes filosofoaren eraginetik —Ona eta Txarra, absolutuak— edan dute, baina ekialde urrunean yin eta yang direlakoak —dialektikoagoak, hori bai— maneiatzen dituzte.

Baina argiago ikusten da espeziearen eboluzio natural-kulturalaren trantsizio edo, hobe esanda, iraultza-gune esanguratsuenean —gure arbasoek gure ugalketaren eta, bide

batez, animalia eta landareenaren sekretuak azaltzerakoan, hau da, auskalo noiz hasi eta neolitikoarekin burutzen den prozesuan— emeak eta arrak banaketan oinarrituriko binarismoa sortzea nahiko *naturala* dela; izan, *kulturala* bada, edo ere bada, baina esan nahi dugu *ondorio logikoa* ematen duela gure espeziearen —eta guregandik, anatomikoki, fisikoki, hurbil dauden animalia gehienen— ugalketa emeen eta arren sexu-topaketaren bidez gertatzen dela jakiteak eramaten gaituela binarismora. Baina binarismoa heterofaxista bilakatu daiteke.

Gure espeziearen eboluzio natural-kulturalean sexu olgeta eta ugalketa oso estu loturik agertu zaizkigu, azken mende erdian zientziak eraikitako zenbait ezagupidek —antisorgailuen aniztasuna, erraztasuna eta eraginkortasuna; ugalketa laguntzeko metodoak: *in vitro* ernalketarekin hasi eta *alokairuzko amekin* bukatu— bi jarduera horiek kontzeptualki banatzen lagundu duten arte. Marvin Harris antropologoak esaten duen moduan, jaiotzen bultzatzaile edo natalista izan diren kulturek tolerantzia gutxiago izan dute ugalketara begira ez dauden olgeta sexuarekin —jarduera homosexualak, *onanismoa* deiturikoa...—, eta askotan zigortu eta baztertu dituzte halakoak; horren natalista ez diren kulturetan tolerantzia handiagoa egon daiteke horietarako eta, bide batez, diferentea den beste kontu baterako: horregatik ere, literaturara antropologikoan badago kasu bakan batzuetan hirugarren sexua onartu duten kulturen berri.

Izan ere, dela natura ez delako sinbolikoki hura azaltzeko eraikitzen ditugun diskurtsoak bezain perfektua, edo, aldrebes, dela aniztasun handiagokoa delako, kontua da sexua erabat definiturik ez daukaten pertsonak jaiotzen direla eguneroko munduan. Ikuspegi kliniko batetik dimorfismo sexuala deitzen zaio berez oso tipologia diferentea eduki dezakeen esparruari; orain intersexualitatea ere deitzen zaio, ikuspegi politikoki zuzenetik edo. Medikuntza modernoak problema konpondu (edo) egin ohi izan du kirurgiaren bidez —gurasoei erabakitzeke marroia lagata, noski—, eta ziurrenik kasu

askotan asmatu egin izan dute. Baina, zenbait kasutan, pertsona haztean, barneko biokimikak gauza bat esaten du eta kanpoko itxurak eta kirurgikoki eraikitako organoek kontrakoa: emea izan, sentitu eta arren antza eduki, edo aldrebes. Orduan, transexualitatearen arazoa sortzen da. Ez dakigu ziur sentipen hori biokimikak agindua den edo beste mekanismo psikologikoen eragindakoa. Azken urteotan, *queer theory* delakoak eta horren eragina jaso duten homosexualen eskubideen aldeko mugimenduak eta genero feminismoak bere egin dute *trans* sentsibilitatearen aldarria, eta hortik definitu da ere binarismoa heterofaxista dela, nolabait patriarkatuarekin lotuz. Lotura dagoela argi dago; binarismoaren erroak, ordea, ez dakigu are sakonagoak ez ote diren.

Alemaniak kontu hori epe luzera iraul dezakeen erabakia hartu du: oraindik aurrera, umea jaiotzean, emea edo arra atala ez da berez bete beharko agiri ofizialetan. Horrela, medikuntzak edo gurasoen —kasu gehienetan medikuntzak estu lagunduta— ez dute momentuan erabaki beharko eta intersexuala den pertsonak sexu ofizialik gabe hazi ahal izango du, bere kabuz erabaki ahal izateko. Noski, kulturalki, gizartean, plazan, arazo larriak biziko dituzte pertsona horiek eta horien bizitzaren lehenengo urteetan gurasoen, zer esanik ez. Baina iraultza kontzeptuala itzela da. Dena den, orain arte binarismo heterofaxista salatu dutenek agian ez —badaude hormona sintetikoen bidez euren biokimikarekin jolastea maite duten aktibistak—, baina euren burua transexualtzat duten guztiek binarismoaren alde batetik bestera pasatu nahi dute, ez indefinizioan geratu. Baina, gerta al liteke halako identitateak, hau da, betiko trans horretan geratu nahi izango duten transexualak ere agertzea, queer aktibista horien jolasei segituz? Geroak esango!

Bizikletak maite dituzte

«Tengo un problema / tengo un problema sexual / un serio problema / problema sexual /... soy una bicicleta» kantatzen

zuten orain urte batzuk Ilegales asturiarrek, arazo sexuala dut, bizikleta bat naiz. Agian txantxa merkeegia da baina probestuko dugu gaiaz aldatzeko, Alemaniatik alde egin gabe. Orain bertako hauteskundeak hurbiltzen dira eta horregatik errazago da horko bizimoduari buruzko albisteak eta erreportajeak irakurtzea. Eta halako batean irakurtzen dugu 80,5 milioi biztanle izanik 73 milioi txirringa dauzkatela, gazteek, batez ere hirietan bizi direnek, pixkana-pixkana uzten diotela euren identitatea definitzeari autoa erosiz; gehiago kontsideratzen dutela automobila «objektu praktiko» eta, noski, azkenean konturatzen direla ez dela horren praktikoa, hirian bizi izanez gero, askotan nahiago dutela autoa alokatu behar dutenean —zerbitzua ere merkea eta erraza omen da— eta txirringa ondo koipeztuta mantendu, egu-nero horren bidez azkar eta seguru mugitzeko.

Nork bere autoa edukitzea *demodé* bilakatzen ari da *herriarentzako gurdia* —badakizu V eta W duen marka ezagun hori— asmatu zuen herrian, gurdia ordaindu, aseguru ordaindu, gasolina ordaindu, tailerra ordaindu, ezin aparkatu eta aparkalekua ordaindu, ezin edan edo isuna —edo zer edo zer askoz okerrago— ordaindu, identitate motorizatua oso garesti ateratzen da, eta petrolioaren prezioen eboluzioan ezin espero beherakaldirik, gero eta garestiago bilakatuko da eta automobilen publizitate telebisiboa gero eta kaxkarragoa da. Eredu aldaketaren seinaleak?

Gurean kostako da aldaketa ikustea; autoritate nagusiek oraindik Abiadura Handiko Trenaren aldeko erronka eroari eutsi nahian, eta, agian, ezinean, segitzen dute —kosta ahala kosta, istripuak istripu, gastua gora eta gora—, eta alternatiba omen direnek ere bizikleta ez omen dute maite, Tourrean ikurrina astintzeko ez bada. Begira Donostian, bigodegorri kilometro gehien duen euskal hiria, kaleetatik txirringa gehien, alde handiz, ikusten dena. Jende askok esaten du aurreko alkate sozialista Odon Elorzaren konpromiso pertsonalak bultzatu zuela bertan txirringaren aldeko politika sendoa. Egia bide da. Bilduk alkatetza lortu eta gero,

orain urtebete txirringak alokatzeko udal zerbitzua bertan behera utzi —hobetzeko esan zuten: txirringa guztiek motor elektriko osagarria edukiko zutela, to eta no!— eta gaur arte; uda pasatu da udal txirringarik gabe, eta auskalo. Alkate berriak auto ofizialari muzin egingo ziola eta lanera motorrez etorriko zela jakin zenean, lagun ekologista batek seinale ona zela esan zidan; nik arrapostu, ostera ere, Igeldon bizi bada, tira, baina, bestela, txirringa hartzea zuela. Ea desanexioa lortzen duten igeldoarrek, katalanekin batera baltiz, hobe. Baina txirringena ez lukete ahaztu beharko agintari donostiarrek. Kultura berriaren hiriburua izan dadila Kantauriko perla.

Izua ikusi Oletan

Katalanen bidea miretsiz euskaldun askori gogoa piztu eta zama puxtu zai(o/gu)n bitartean, Urrestillako organista anarkista (ohi) bakarrak euskal herritar zintzo eta abertzale askoren (barne) suari gasolina bota zion gutxi gorabehera «500 urteko kolonizazioa» definitzean, «Euskal Herria atzerriarrez bete izan dela, XVI. mendetik Nafarroa Garaian eta XIX. mendetik aurrera baskongadetan» zioen prentsa-artikulu txit irakurrian (sustatu zituen erantzunen uholdea ikusita). Nire gusturako, Edu Apodakak finkatu zuen hobekien, jadanik ia udazkenean, organista ohiak merezi duen arrapostuetako bat: behar gorrienean gurera etorri zen horrenbeste jende zintzoren leinukoek, euskal jatorriko eta abizen nahikodun askorekin batera, euskara eta euskal kultura, behar beltzean zeudenean, etxetik kanpo, edo etxean topatutako azken arrastoekin, hartu, onartu, maitatu eta jasotzeko egin ditugula azken mende erdian, gutxitan posible den aldaketa iraultzailea taxutuz.

Agian, anarkista ohiaren aita ponteko ideologiko berriek prozesu horretan jokatu duten paper inportantea ez zaie oraindik behar bezala onartu, ezta Urrestillakoari ere, eta egin beharreko kontuak dira, nori bere tarta zatia ematea,

alegia. Baina, Apodakak dioenez, «akaso ezabatuko ditugu besteen, gure diferentziak? Zein eta nola?». Kolonizazioaren azpiko mende horietan, gure lurraldean bake forala bizi izan zen, elite euskaldun baten gozagarri eta hemen bizi zen jende gehienaren lasaigarri. Tentsioak zeudenean, beti zegoen urduri jartzen ziren Urtsuatar eta Agirretar guztiak Ameriketara bidaltzea, han garaiko inperialismo bortitzenaren sikario edo sekretario izateko eta, agian, indigenismo anticolonizatzailea predikatzeke; orain gori-gori dago han, eta euskaldun dezente dabil prozesu horietan laguntzen. Dena ez zen inperioaren esku izua ereitea izango!

Baina izua, benetako izua, uda honetan Oletan, Lea Artibain, ikusi nuen nik zenbait neskatxa eta mutiko euskaldunen begietan. Guardia Zibilaren kontrol batean zeuden harrapaturik, eta benetan ikara sortzeko modukoak ziren guda-txakurren plantak eta arma erakustaldiak. Garraio publikoan bidaiatzeak —ez fida!, noizean behin autobusa gelditu eta sartzen dira— eta jadanik susmagarri izateko *zahrrunegia* izateak ematen duten lasaitasunetik ikusita ere, espektakulua beldurgarria bezain iraingarria zen. Horiekin bai ez dagoela zalantzarik. Alde egin behar dute, bidali beharko ditugu, antimilitarismotik egin beharko da, pertsona orok behar duen begiruneaz, inperialista orok merezi duen tinkotasunaz, aio Pelaio.¶